

خزانه‌داری (آقای سلیمان میرزا استقراغ نموده و آقایان مفصله ذیل بحکم قرعه معین شدند)
محمد هاشم میرزا - سردارمتمم - صدر الممالک - حاج سهرالملک
رئیس - آقایان شریف نخواهند برد تا بعد از اینکه این کمیسیون ها معین شوند مجلس تقریباً سه ربع ساعت قبل از غروب ختم شد .

جلسه ۱۰۵
صورت مشروح مجلس روز شنبه
بیست و هشتم شهر ربیع الاول
۱۳۲۳

مجلس تقریباً یک ساعت و نیم قبل از غروب در تحت ریاست آقای مومنان الملک تشکیل و صورت مجلس روز ۳ شنبه ۲۴ قرائت شد

رئیس - در صورت مجلس مخالفی هست؟
آقا سید فاضل - در خصوص کمیسیون هفت نفری برای رسیدگی بحساب خزانه‌داری رأی گرفته نشد

رئیس - نوشته شده است رأی گرفته شد
آقا سید فاضل - چون نوشته شده است پیشنهاد کردند چون مخالفی نبود قرار شد انتخاب شود معنای انتخاب شود یعنی تصویب شد

رئیس - صورت مجلس شرح ما وقع را می نویسد همانطوریکه گفته شده در صورت مجلس نوشته شده است اگر اصل مطلب قلمط بوده است همانروز باید بفرمائید

آقا سید فاضل - پس تصویب نشده
رئیس - بسته بنظر مجلس است دیگر مخالفی نیست (اظهاری نشد)
(صورت مجلس تصویب شد)

رئیس - چند روز قبل موافق رأی که اینجا داده شده و بهیچتی که معین فرمودند حضور مبارک اعلیحضرت همایونی شرفیات شدیم و مضرات بحران کابینه را کما هو حقه بعرض رساندیم عرض شد که در این مدت ۳ سال که مجلس وجود نداشته مملکت محتاج باصلاحات زیادی است البته اعلیحضرت همایونی بهتر از همه میدانند که در بدو افتتاح مجلس بحران کابینه وزراء چه خطراتی برای مملکت دارد مجلس شورای ملی میدانند اصلاحات ممکن نیست مگر اینکه مجلس و دولت هر دو دست بهم داده و بسا همت یکدیگر کار کنند و نظر باینکه مجلس شورای ملی اعتماد تامی به آقای مستوفی الممالک دارد و میدانند مقام سلطنت عظمی هم همین اعتماد را دارند از ذات مقدس ملوکانه استعفا می کنند که تا کیددی بفرمایند هر چه زود تر آقای مستوفی الممالک کابینه خود را تشکیل و بمجلس معرفی نمایند و اصلاحاتی را که برای مملکت لازم میدانند بمجلس پیشنهاد کنند که مجلس مشغول کار شود و ضمناً عرض شد که مجلس نباید بیکار بماند گفته میشود و حقیقاً گفته میشود که مجلس خود نیز نباید کار بکند یعنی در امور مملکتی اولیاء امور که تجربیاتی دارند باید هادی مجلس شوند یعنی اصلاحاتی که لازم است بنظر مجلس برسانند و اگر بحران خیلی امتداد پیدا کند مجلس هم بواسطه اینکه مردم خیلی توقعات دارند مجبور میشود خودش برای خودش کار پیدا کند و اینهم البته مضرات زیادی دارد اگر مجلس بخواهد

خودش کار پیدا کند در واقع مثل اینست که امور قوه مجریه بدست قوه مقننه افتاده باشد در جواب فرمودند که از بحران کابینه و از خطرات آن بخوبی آگاه هستند و میدانند چه نتایجی دارد خیلی اظهار مسرت فرمودند که مجلس هم همان نظر را که ذات اقدس ملوکانه نسبت با آقای مستوفی الممالک دارند دارد و وند فرمودند همین سه چهار روزه کابینه وزراء تشکیل و بمجلس معرفی خواهند شد این بود رایورت هیئتی که آنروز معین فرمودید و بحضور اعلیحضرت همایونی مشرف شدند .

مستوفی الممالک - خیلی متأسفم از این که امروز نتوانستم رفع انتظار آقایان نمایندگان محترم را در معرفی وزراء بنمایم انشاءالله برای روز سه شنبه هیئت وزراء بمجلس معرفی خواهند شد و از آنجائیکه آقایان نمایندگان مشکلات تشکیل کابینه را بخوبی میدانند امیدوارم بنده را معذور بدانند از اینکه معرفی کابینه تاکنون بتأخیر افتاده است پاره لواج هم راجع بترتیبات مالیه و بعضی عایدات جدیده تهیه شده و آنهم در روز معرفی هیئت وزراء بمجلس تقدیم خواهد شد .

رئیس - آقای مستوفی الممالک واقماً در هر موقع برای همه گونه خدمات و فداکاری حاضر بوده و بهیچوجه خود داری نداشته اند حالا هم که قبول فرمودند کابینه را تشکیل نمایند امیدواریم همانطوریکه وعده فرمودند کابینه خود را تا روز ۳ شنبه تعیین و بمجلس معرفی نمایند

حاج شیخ اسدالله - بنده خیلی خوشوقتم از اینکه امروز آقای مستوفی الممالک رئیس الوزراء بمجلس تشریف آورده و مزده بشارت اینمطلب را بامیدهند که روز سه شنبه کابینه خودشان را بمجلس معرفی فرمایند اگر چه بعد از فرمایشات آقای رئیس مناسب نبود که بنده در این موضوع عرض بنمایم ولیکن همین نکته را حضور آقای رئیس الوزراء عرض میکنم اینکه می فرمایند و کلاه اشکالات تشکیل کابینه را میدانند باینجهه آقای رئیس الوزراء معذور خواهند بود اینمطلب را تصدیق مینمائیم ولی آقای رئیس الوزراء هم باید تصدیق فرمایند که تأخیر تشکیل کابینه چقدر سوء اثر دارد الان دو ماه متجاوز است که مجلس افتتاح شده و هر روز اول روزی است که آقای رئیس الوزراء بمجلس تشریف می آورند و وعده میدهند که کابینه وزرائی معرفی خواهند فرمود بعد از آن حسن ظنی که اعلیحضرت شهرباری نسبت با آقای رئیس الوزراء اظهار فرموده اند و بعد از آن اظهار اطمینانی که مجلس شورای ملی قبل از آنکه آقای رئیس الوزراء بمجلس تشریف بیاورند و وزرائی معرفی کرده باشند بایشان نموده است و بعد از آن حسن ظن و اظهار اعتمادی که عموم ملت نسبت با آقای رئیس الوزراء از این حسن نیت و حسن انتخاب ایشان کرده و تمجید می نمایند معایب این بود که آقای رئیس الوزراء چند روز قبل بمجلس تشریف بیاورند این فرمایش را فرموده باشند و وعده معرفی کابینه خودشان را در یک هفته یاد و گفته بعد بیاورند خیلی مامتشکر میشدیم و حالا استعفا میکنم که روز سه شنبه بطوریکه وعده فرموده اند بوعده خود وفا بفرمایند که مجلس بیشتر از این در واقع در حکم تعطیل نباشد .

رئیس - جزو دستور امروز رایورت شعبه سوم راجع بنمایندگان کردستان بود که قرائت شد و امروز باید رأی گرفته شود .

سردار سعید - در باب رایورت نمایندگان کردستان بعضی انکشافات تازه برای شعبه شده است و بنده که مخبر شعبه هستم تقاضا میکنم رایورت شعبه را پس بگیرم و یک نظر قطعی شعبه برای این رایورت اتخاذ نموده و بمجلس تقدیم شود خاطر آقایان محترم مسبوق است که شعبه یک نظر قطعی برای اینکار اتخاذ نکرده بود و باینجهه تقاضا میکنم که این رایورت شعبه عودت داده شود و امیدوارم ایندفعه که بمجلس برمی گردد در شعبه یک نظر قطعی گرفته شود و با همان نظر بمجلس تقدیم شود .

حاج شیخ اسدالله - بنده حقیقاً از این رایورتها که بمجلس می آید خیلی تعجب می کنم بعد از آن فرمایشات و آن تا کیداتی که آنروز آقای رئیس در خصوص رایورتها شعب در مجلس علنی فرمودند که رایورت شعب را هر چه زودتر بمجلس بدهند باز می بینیم بعد از دو ماه یک رایورتی از یک شعبه میرسد و در آن هم هیچ اظهار رأی نمی کنند در مجلس خوانده می شود و در آن خصوص اظهار مخالفت می شود و مو کول بجلسه بعد می شود در جلسه بعد که مجلس میخواهد رأی بگیرد و یک خاتمه بایشان بدهد مخبر شعبه تقاضا میکند و رایورت را پس بگیرد بنده گمان میکنم که آقای مخبر هر چه تحقیقات داشته اند در مدت این دو ماه می توانستند بکنند کرده اند استعفا میکنم این رایورت را پس نگیرند که امروز در مجلس در این خصوص رأی داده شود و یک خاتمه بایشان بدهد .

سردار سعید - بنده این تقاضای را که کردم از طرف خودم نبود از طرف شعبه بود و شعبه خواسته است این رایورت شعبه بر گردد و رسیدگی شده یک نظر قطعی اتخاذ نموده دوباره بمجلس پیشنهاد نماید .

حاج شیخ اسدالله - بنده ثانیاً عرض میکنم شعبه در ظرف این دو ماه تحقیقاتی که باید کرده باشد نموده و اگر یک نظریات جدیدی برای او پیدا شده آنها مطلب مشکلی نیست بنده عقیده ام اینست همان نظر را در مجلس اظهار کنند و در مجلس مطرح شود و باینمطلب خاتمه داده شود و بنده حس میکنم بعد از اینکه این رایورت شعبه برگشت شاید باز دو ماه طول بکشد و بمجلس نیاید .

سردار سعید - همینطور که می گویند این رایورت مدتی است در شعبه مطرح مذاکره بود و ممکن است بعضی اسناد که در خارج بوده در این ایام اخیر بشعبه رسیده باشد یعنی بعضی اسنادی باشد که در ظرف دیروز و پریروز رسیده باشد و شعبه لازم بدانند در آن اسناد یک تجدید نظری نموده پس از آن رایورت خود را بمجلس تقدیم نماید و آقای حاج شیخ اسدالله هم ممکن بود خودشان بشعبه تشریف بیاورند تحقیقات را که لازم میدانند کرده و اسناد را ملاحظه بفرمایند و بعد این اظهارات را نموده و مخالفت بفرمایند .

رئیس - در این باب رأی میگیریم - آقایانی که تصویب مینمایند که این رایورت شعبه برگردد قیام نمایند (همه کثیری قیام نمودند)
رئیس - تصویب نشد ۳۴ نفر قیام کرده اند

رئیس - آقایانی که وکالت آقای فرج الله خان سردار معظم را تصویب میکنند قیام نمایند اغاب نمایندگان قیام نمودند

رئیس - تصویب شد - آقایانیکه نمایندگی آقای اعزاز السلطنه را تصویب مینمایند قیام فرمایند (غالباً قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - حالا راپورت شعبه ۴ راجع بنمایند فارس قرائت میشود

(آقای سلیمان میرزا راپورت مزبور را راجع بنمایندگی آقای خانابا خان نماینده شیراز بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه چهارم در تاریخ شنبه (۲۸) و یکشنبه (۲۹) شهر ربیع الاول در تحت ریاست آقای سردار

معمد منعقد گردید در رجوع و رسیدگی باعتبار نامه آقای میرزا فتحعلی خان مهدیخان بابا خان نماینده فارس نمود اعتبار نامه معزی الیه مطابق مواد

قانون انتخابات است صورت مجلس انجمن مرکزی شیراز چون کتباً نرسیده وزارت حلیله داخله تلگرافاً صورت مجلس و توضیحاتی که راجع ب مواد قانون

انتخابات است از شیراز خواسته اند تلگرافاً باامضای تمام اعضاء انجمن نظار مرکزی شیراز و آقای مخبر السلطنه والی مملکت فارس بتاریخ (۲۰)

و در تحت نمره (۱۸۸) بوزارت داخله رسیده که شرایط مراعات مواد قانون انتخابات در آن مندرج و مکفی از صورت مجلس کتبی است فقط

چیزیکه جالب دقت نظر شعبه گردید اول اینکه مدت اخذ آرا شیراز را انجمن نظار مرکزی بیست روز تعیین نموده و از روز بیست و هشتم شعبان لغایت

هیجدهم شهر رمضان همه روزه سواى روز جمعه از چهار تا نیمساعت بغروب مانده مشغول اخذ آراء بوده اند و مطابق ماده (۲۵) قانون انتخابات به

مناسبت اهمیت محل مدت اخذ رأی از يك الى پنج روز معین شده دویم اینکه نوشته اند هر وقت عده نظار به پنجفر برسد سر صندوق رأی را باز کرده

به ترتیبی که در قانون مقرر است مشغول اخذ آراء و بطوریکه در ماده (۲۹) قانون انتخابات مفهوم می شود در باز کردن و مهر نمودن صندوق آراء

تمام اعضاء باید حضور داشته باشند راجع باشکال اول اگرچه تعیین بیست روز مخالف ماده قانون

انتخابات است ولی چون این مطلب باسناد انتخاب نقصی وارد نموده و شاید بملاحظه این که در ماه رمضان مشغول اخذ رأی بوده و روزی ۳ ساعت

طرف عصر زیادتر وقت نداشته اند مدت ایام را امتداد داده اند که مجالی برای اخذ تمام آراء باشد اکثریت شعبه این ترتیب را موجب نقص و ضرری

برای انتخابات فارس ندانست راجع باشکال دویم چون اکثریت را در این موقع ملاحظه کرده اند وقت های دیگری که لازم بوده مطابق تلگراف انجمن

نظار مرکزی بعمل آمده بملاوه نوشته اند در موقع اخذ رأی چند نفر دیگر هم که خارج از عضویت انجمن بوده حاضر میشده و اسامی را بر میداشتند

در این فقره هم اکثریت شعبه ضرر و نقصی تصور نمود شکایتی که راجع بانتخاب آقای خانابا خان رسیده فقط مکتوبی باامضای محمد جعفر است که سن ایشان را کمتر از سی سال دانسته چون در این

موضوع مدرکی نبود بملاوه بموجب تحقیقات از خود

رئیس - راجع بانتخابات سیرجان اظهاراتی هست ؟ (اظهاری نشد) ایرادی نیست رأی میگیریم آقایانیکه وکالت آقای شیخ الملک نماینده سیرجان را تصویب میکنند قیام نمایند .

(عده کثیری قیام نمودند و نمایندگی ایشان تصویب شد)

رئیس - راپورت شعبه سوم راجع بنمایندگان کردستان سابق طبع و توزیع شده بود راپورت جدیدی داده اند حالا قرائت میشود

سردار سعید - خاطر آقایان را متذکر میشوم باینکه برای شعبه پس از اینکه راپورت اولی را تقدیم نموده بود نظریات جدیدی پیدا شد

این بود که راپورت اولی رایس گرفت و تجدید نظر نمود و ثانیاً راپورت جدیدی تقدیم مینماید اگر مرخص فرمائید راپورت اولی را بخوانم بعد این

راپورت جدید را

رئیس - لازم نیست راپورت اول طبع و توزیع شد و آقایان مسبق هستند راپورت دوم باید قرائت شود

(راپورت مزبور بمضمون ذیل قرائت شد)

در تاریخ دوشنبه ۵ ربیع الاول ۱۳۲۳ شعبه سوم در تحت ریاست آقای ناصرالاسلام منعقد و در موضوع انتخابات کردستان مجدداً داخل مذاکره

شد و گفته شد که کلیتاً چنانکه راپورت قبل کاملاً مشعر است نظریات شعبه از ابتدا وارد شدن در این

موضوع بدون نقطه منمطف بود یکی شکایت از آقایان اعزاز السلطنه و سردار معظم که موافق بند نهم از ماده چهارم انتخاباتشان قانونی نیست در این موضوع

که شعبه استقصای کاملی کرده و با تحقیقات کامل و دلایل مبرهن بکلی این شکایات را رد نموده است

دوم راجع باسناد انتخاب بوده که انجمن نظارت با براهین از طرفی میرساند که امکان اعلان و فرستادن حوزه های جزو با طرف نبوده است چنانچه سابقاً

هم مفصل راپورت داده شد از طرفی چون تصور می شد که جمعی از انتخاب کردن محروم بوده اند و در این موضوع قانون سلاکت است لذا تصدیق و تردید

اورا شعبه بمجلس شورای ملی که مفسر قوانین است حواله نموده بود لیکن در طرف این چند روزه با تحقیقات

مجددی که اعضاء محترم شعبه فرداً فرداً خارج کرده بودند بملاوه مکتوب حکومت وقت کردستان

تائید انتخابات قبل را نموده و لغو نمودن این انتخاب را با حالت حالیه برخوردن بمشکلات عدیده را یاد آوری نموده است و در باب نقاط جزئی که قانون

انتخابات نامبرده است تحقیقات شده و حال آزمون و حالیه آنها یگان یگان تشریح شده است که نه در آن زمان فرستادن شعبات ممکن بوده و نه اکنون ممکن

است بنابراین بکلی رفع تردید و شبهه از شعبه سوم شده وصحت انتخاب آقایان منتخبین کردستان آقای حاج میرزا اسدالله خان و آقای سردار معظم و آقای اعزاز السلطنه را رأی گرفته با اتفاق تصویب نمودند

(مخبر شعبه یار محمد افشار)

رئیس - راجع بانتخابات کردستان اظهاراتی هست فرمائید (اظهاری نشد) مخالفی نیست رأی میگیریم آقایانیکه آقای حاج میرزا اسدالله خان را بوکالت کردستان تصویب مینمایند قیام کنند

(عده کثیری قیام نمودند و نمایندگی ایشان تصویب شد)

خیر اینطور نیست بنده اشتباه کرده بودم ۳ نفر هم در اینجا (هیئت رئیسه) نیز رأی داده بودند این می شود ۳۶ نفر و اکثریت است می ماند بروز دیگر آقای مدرس فرمایشی داشتید .

مدرس - خیر عرضی ندارم .

رئیس - در دستور دیگر چیزی نیست اگر مخالفی نباشد جلسه را موکول بروز سه شنبه نمایم مخالفی نیست ؟ (گفته شد خیر) .

مجلس یکساعت بغروب مانده ختم شد

جلسه یازدهم

صورت مشروح مجلس رگز سه شنبه

غره شهر ربیع الثانی ۱۳۲۳

مجلس تقریباً نیمساعت بغروب مانده در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل و صورت مجلس روز شنبه بیست و هشتم قرائت شد .

رئیس - در صورت مجلس اظهاراتی هست ؟ (اظهاری نشد) ایرادی نیست صورت مجلس تصویب شد - بنا بود امروز آقایان وزراء تشریف بیاورند

معرفی شوند ولی بملاحظه حرکت والا حضرت اقدس ولیعهد بطرف آذربایجان و لوازم حرکت ایشان مشغول بودند و امروز ممکن نشد بیابند معرفی شوند

انشاء الله روز شنبه تشریف خواهند آورد و دستور جلسه امروز رسیدگی ب بعضی اعتبارنامه ها است و آقایان هم که قسم یاد نکرده اند باید قسم یاد کنند

حاج سیخ اسدالله راپورت شعبه پنجم راجع به نماینده سیرجان را بمضمون ذیل قرائت نمودند .

در روز شنبه (۲۸) ربیع الاول ۱۳۲۳ شعبه پنجم در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل شده و باعتبار نامه آقای شیخ الملک نماینده سیرجان

و یاریز و زید آباد و بردسیر و رابر رسیدگی نموده اعتبارنامه اش صحیح و مطابق مقررات قانونی بود فقط صورت مجلس نداشت ولی صورت آراء نقاط

جزء سیرجان را از قبیل یاریز و زید آباد و بردسیر و رابر را که انجمن جزء فرستاده بودند کاملاً تفکیک کرده و بانجمن نظار سیرجان فرستاده بودند که

من حیث المجموع اکثریت شامل حال آقای شیخ - الملک شده بود و در واقع انجمن نظار سیرجان همین صورت های تفکیک آراء نقاط مذکوره را بمتابه

صورت مجلس دانسته و فرستاده بودند و با وجود این مطلب چون آقای آقا شیخ یحیی نماینده کرمان

متصدی تشکیل انجمن سیرجان و سایر نقاط ملحقه بسیرجان که قانون انتخابات تعیین میکنند بوده اند

شعبه ایشانرا خواسته و تحقیقات نموده آقای آقا شیخ یحیی بیان نمودند که مطابق قانون انجمن انتخابات نظار

سیرجان و توابع اورا تشکیل داده و ذره فروگذار نکرده منتها پس از اخذ آراء مراجعت به کرمان

نموده بعد از استخراج آراء و تعیین نمایندگی آقای شیخ الملک انجمن نظار سیرجان غفلت از فرستادن صورت مجلس کرده اند شعبه پنجم نظر

ب اظهارات آقا شیخ یحیی که خود متصدی تشکیل انجمن نظار سیرجان با ملحقه او بوده اند و به ملاحظه این که شکایتی هم از سیرجان

بهیچوجه نرسیده بود نمایندگی آقای شیخ - الملک را که با اکثریت ۱۳۲۷ رأی از هزار و شصده و بیست رأی انتخاب شده بودند تصدیق نمود (شیخ اسدالله)